

Webbinarium 30 augusti 2018

**Lokal mat och offentlig upphandling –
Teori, praktik, utmaningar och möjligheter**

Eva Edin, Monica Sihlén, Team livsmedel

Livsmedel@uhmynd.se

Upphandlingsmyndigheten

Agenda

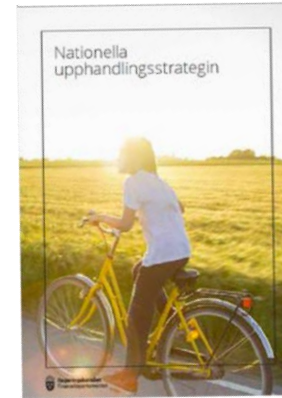
- ▶ Offentlig upphandling viktigt samhällsverktyg
- ▶ Lokala livsmedelsmarknaden
- ▶ Strategisk inköpsprocess
- ▶ Diskussion om den offentliga affärens utmaningar och möjligheter

**Vår vision:
Sunda offentliga
affärer för en hållbar
framtid**

Nationella upphandlingsstrategin

DE SJU INRIKTNINGSMÅLEN

1. Offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär

En livsmedelsstrategi för Sverige 2030

- ▶ Svensk livsmedelsproduktion ska öka och konkurrenskraft stärkas.
  - ▶ Offentlig sektor har en mycket framträdande roll:
    - 60 procent ekologiska offentliga måltider år 2030.
    - Ställa krav i nivå med samhällets ambitioner på miljö- och djurskydd vid livsmedelsinköp.
- Innebär **inte** att offentlig sektor kan ställa krav på enbart svenska råvaror eller svensktillverkade produkter – upphandlingsprinciperna gäller.
- Att ställa krav på miljö och djurskydd kan främja hållbar utveckling inom all produktion.
- Däremot **ökade möjligheter** för svenska producenter att konkurrera på offentlig marknad.

Den svenska livsmedelsmarknaden

- ▶ Globaliserad livsmedelsmarknad beroende på kundens preferenser och olika tillverkningskostnader.
- ▶ Självförsörjningsgrad ca 50 % på baslivsmedel som spannmål, potatis, mjölk, kött och ost.
- ▶ 70% av produktion förädlas i Sverige
- ▶ 100% import inom områden som exotisk frukt och grönt, kaffe, ris m.m.
- ▶ Samtliga krav i upphandling ska vara kopplade, rimliga, relevanta och möjliga att följa upp.
- ▶ Krav som ställs i upphandling kräver alltid samarbete med leverantör vid uppföljning.

Den svenska livsmedelsmarknaden

Köparsidan:

- ▶ Styrning genom politiska riktlinjer och mål
- ▶ Ca 325 upphandlande organisationer
- ▶ Omsättning 10 mdr sek & 3,3 miljoner måltider
- ▶ 336 upphandlingar inom CPV 15
(ca 300 st livsmedelupphandlingar per år)
- ▶ Genomsnitt 2,8 anbud 2016
  - ▶ (5,4 anbud 2010)
- ▶ Överprövningar 6,3%

- ▶ De två största grossisterna ca 95 anbud/år
  - ▶ 15% upphandlingsanbud ger ca 50% av marknaden

Säljarsidan:

- ▶ Affärsöverväganden utifrån politiska riktlinjer och mål
- ▶ 62 937 företag och 171 000 anställda i jordbrukssektorn
- ▶ Omsättning livsmedelsindustrin 155 mdr sek
- ▶ 47 000 anställda
- ▶ 4200 företag (95% 0-49 anställda)

- ▶ Grossistmarknad
  - ▶ Fåtal fullsortimentgrossister
  - ▶ Fåtal stora måltidsleverantörer
  - ▶ Diversifierad marknad

Strategiskt inköp: Så funkar det!

Inköpsprocessen

Grundläggande upphandlingsprinciper

- ▶ Icke diskriminering
- ▶ Likabehandling
- ▶ Proportionalitet
- ▶ Öppenhet
- ▶ Ömsesidigt erkännande

Miljö och djurskydd som motsvarar samhällets ambitioner

Utmaning

- ▶ Skillnad på upphandling och beställning/leverans
- ▶ Det du vill ha ska finnas på ett rimligt avstånd
- ▶ Nå samsyn på den lokala marknaden och utgå från organisationens egna förutsättningar och resurser

Möjlighet

- ▶ Tar du ställning i samband med upphandling har du möjligheter att påverka.
- ▶ Stärka uppfödning och odling som uppfyller högt ställda krav – oavsett land.
- ▶ Möjliggöra ökad svensk livsmedelsproduktion.
- ▶ Stärka måltidens identitet.

Lokalproducerat ~ Svenskt

Lokalproducerat och upphandlingsregelverket

Upphandling ska främja den fria rörligheten av varor och tjänster och den fria etableringsrätten.

- ▶ Undvik: Krav på korta transportavstånd, närodlad eller lokalproducerad produkt.
Strider som regel mot principerna om icke-diskriminering och proportionalitet.
-> Gör istället: Identifiera ert lokala behov och efterfråga det marknaden kan leverera.
- ▶ Undvik: Namngiven verksamhetsort, tänkbar leverantör etablerad på den aktuella orten vid anbudstillfället, orimligt korta leveranstider eller "färskhets".
Strider som regel mot principen om proportionalitet.
-> Gör istället: För dialog med lokala leverantörer, gör marknadsanalys, informera om kommande upphandlingar, dela upphandlingen, uppmuntra "frågor och svar", lös logistiken, aktiv avtalskontakt.
- ▶ Undvik: Gynna en enskild näringsidkare på något sätt.
Strider som regel mot principerna om icke-diskriminering och likabehandling.
-> Gör istället: Genomför åtgärder för att allmänt främja "ert" näringsliv.

Men svenskt då?

Ställa krav som sammanfaller med svensk lagstiftning – JA
Kriteriebiblioteket på upphandlingsmyndigheten.se – 74 livsmedelskriterier

STÄLL RÄTT MILJÖKRAV -I kriteriebiblioteket hittar du våra hållbarhetskrav med tillhörande information.

Kött

Kräva att varorna ska vara producerade enligt svensk lagstiftning - NEJ

- ▶ Exempel: Djur ska vara helt bedövade vid slakt. (Omfattas av svensk lagstiftning)
  - ▶ Kravet är kopplat till den upphandlade varan eller tjänsten.
  - ▶ Det är tydligt vad kravet innebär för en normalt informerad leverantör, svensk såväl som icke svensk.
  - ▶ Det är möjligt att kontrollera om kravet är uppfyllt.

Bedömning: Innebär en motiverad konkurrensbegränsning utifrån djurskyddssynpunkt.

Tips för leverantörsmångfald

- ▶ Ha extra god tidsmarginal i förberedelsearbetet inför en upphandling.
  - ▶ Informera tydligt om era behov och målsättningar i egna och andra kanaler.
  - ▶ Skaffa kunskap om marknaden för livsmedel och måltidstjänster, vilka mindre företag som kan leverera vad och på vilket sätt? Beställning och logistik mycket viktigt.
  - ▶ Dela upp: delar av sortiment, till exempel enligt geografisk indelning, under en viss säsong eller till vissa enheter.
  - ▶ Analysera lämpliga kvalificeringskrav på mindre aktörer inom livsmedelsbranschen.
  - ▶ Använd krav som ska uppfylls vid avtalets ingående, avtalsstart eller under avtalstiden.
-

Livsmedelsstrategins offentliga tallrik år 2030?

- ▶ Nya upphandlings- och utvärderingsmodeller
- ▶ Nya produktinnovationer
  - Nya proteinkällor?
  - Nya grödor?
  - Nya lantbruksdjur?
- ▶ Nya leverantörer
  - Ökad mångfald?
  - Förenklad logistik?
- ▶ Dialog, samsyn och samarbete!
- ▶ Inget svinn!
- ▶ Hela värdekedjan engagerad
  - Privat och offentlig?
- ▶ Strategisk offentlig affär mellan jämbördiga parter för en hållbar framtid!

Vårt stöd

- ▶ Webbplats – upphandlingsmyndigheten.se
- ▶ Frågeportal och helpdesk
- ▶ Hållbarhetskriterier
- ▶ Konferenser och seminarier
- ▶ Nyhetsbrev
- ▶ Livsmedelsblogg